

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו במסיבת תנאים

של נכדו היקר הב' המופלג כמר חיים מאיר כ"ץ נ"י

יום ג' פרשת וישב תשפ"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קצ"ב

ליה העשירות הזאת, כמאמרם (שבת קנו). מזל מחכים מזל מעשיר, עשירות זו קרוב להפסד, שיוכל להטות את לבבו מדרך החיים, ועל זה נאמר יש עושר שמור לבעליו לרעתו (קהלת ה-יב). אבל מי שזוכה לעשירות מברכת ה', לא על פי מזלו ומנהג העולם, זה העושר הניתן לו מאתו יתברך, לא יטה את לבו מדרך ה', כי הלא מאתו לא תצא הרעות, ובלתי ספק אשר ה' הנותן לו כסף וזהב, ישמרהו גם כן שלא יזיק לו לעבודתו. ועל זה נאמר (משלי י-כב) ברכת ה' היא תעשיר ולא תוסיף עצב עמה ע"כ.

וכמו כן חשב אדם הראשון, אם ה' כביכול בעצמו נותן לו אשה, ואומר לו שעושה כן לטובתו, לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, לא יתכן שממנה תצא עבורו דבר רעה, ועל כן נתפתה לדבריה. וזהו שאמר אדם לה', האשה אשר נתתה עמדי, שאמרת שהיא ניתנה לי לעזר לטובה, היא נתנה לי מן העץ ואוכל. אבל באמת טעה בזה, כי צדיק ורשע לא קאמר, בעניני רוחניים יש לכל אחד בחירה לבחור בטוב או ברע, וחודה היא אחת מצלעותיו, עצם מעצמי ובשר מבשרי, וגם אצלה יש בחירה כמו אצלו.

*

ומצינו במדרש (ב"ר סח-ב) שיעקב אבינו בשעה שהלך למצוא זיווגו, אמר (תהלים קכא-א) שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ ע"כ. ויש להבין למה הזכיר כאן את הקב"ה בתואר 'עושה שמים וארץ'. וגם לבאר מאמרם (סוטה יז).

אודה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו, על הטוב ועל החסד, לעת מצוא זו אשה, של נכדי היקר שנתגדל בישיבתנו שנים רבות כולן שויין לטובה, וכעת סיים שלחן ערוך יו"ד חלק א' להיות מוסמך להוראה, וברובו כבר בחנתי אותו ומצאתיו שמשנתו סדורה לו. והתורה מחייבת להכיר טובה להקב"ה, כמו שמצינו בביכורים ואמרת אליו הגדתי היום לה' וגו' (דברים כו-ג) וברש"י שאינך כפוי טובה ע"כ.

ואיתא בגמרא (עבודה זרה ה:) אדם הראשון כפוי טובה היה דכתיב (בראשית ג-יב) האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואוכל [לשון גנאי הוא, שתולה הקלקלה במתנתו של מקום, והוא עשאה לו לעזר] ע"כ. והכוונה כי מה שהוסיף בדבריו 'אשר נתתה עמדי', זהו הכפוי טובה שיש בדבריו, שביזה המתנה טובה שניתן לו, כמו שאמר ה' (שם ב-יח) לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. ואמרו (יבמות סב:) כל מי שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה בלא תורה בלא חומה.

אך נראה להצדיק אותו צדיק, ולומר כוונה אחרת במה שהדגיש אדם הראשון להצטדק באמרו האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי ואוכל. והוא דהנה ידוע כי נסיון העושר גדול מאד, וכמו שהזהיר הכתוב (דברים ה-יב) פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך ושכחת. אמנם מבואר בסה"ק ערבי נחל (פ' וישב דרוש ג') אשר זה היא רק בעשירות הבא בידי מערכת השמים אשר מזליה גרם

איש ואשה זכו שכינה ביניהם [שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהם, יו"ד באיש וה"א באשה], לא זכו אש אוכלתן [שהקב"ה מסלק את שמו מביניהם ונמצאו אש ואש] ע"כ.

ונראה דהנה שמעתי לפרש מה שאשה מברכת בכל יום בברכת השחר, שעשני כרצונו, שהכוונה היא, כי בבריאת האדם כתיב ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (א-כז). וברש"י שנמלך בהמלאכים ואמר להם רצונכם נעשה אדם בצלמנו (סנהדרין לח:). אבל בבריאת האשה לא נמלך ה' באחרים, ועשני כרצונו, בלי שום עירוב התייעצות עם אחרים ע"כ.

והנה בגמרא (חולין ס.) איתא, כל מעשה בראשית לדעתן נבראו [שהודיעם שיבראו והם נאות] ע"כ. ומסתברא דגם לחוה הודיע לה ה' שתברא וניאותה לו. אמנם לא מצינו בקרא שיתיעץ ה' עם אדם הראשון, ולהודיע לו מתחלה שברצונו לברוא לו אשה להיות לו לעזר, אלא ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן וגו', ויבן את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה, וטעמא בעי. [ועיין במדרש (ב"ר י"ד) שבאמת תבע אדם בפיו מה' שיתן לו בן זוג].

ויש לומר דהנה חכמי הטבע אמרו, כי מן הנמנע הוא שאיש ואשה שהן שוין בטבעם ובמזגם יעמידו תולדות, אלא צריכין להיות חלוקין בטבעם. והסמיכו את גם על לשון הכתוב אעשה לו עזר כנגדו, שהעזר זו אשתו צריכה להיות בטבעה כנגדו (עיין תהלים ולאשר אמר דף שפט). ובדבש לפי להחיד"א (מערכת ז-יג) כתוב בשם הרמ"ע מפאנו (במאמר אם כל חי) כשהאיש והאשה שווים במעלה אי אפשר שיולידו, וזה רמז (חולין ס:) אי אפשר לשני מלכים 'שישתמשו' בכתר אחד ע"כ. [ועיין בשו"ת נודע ביהודה מהדור"ק אה"ע סימן סט ד"ה ומה שעלה].

ומכאן תוכחת מגולה לאותן בני אדם, שכאשר חוזרין אחר זיווגם, הם נפגשים פעמים רבות ביחד, כדי לברר אם היא מתאמת אליו בדעתה וטבעה ומדותיה לגמרי. ודבר זה לא ימצא כלל, ולכן דוחים כל מה שבא לידם. ובאמת אין זה למעליותא כלל שיהיו שווים לגמרי וכנ"ל. ולכן אבותינו לא נחתו לברר פרטים הללו בכל

דקדוקיה, אלא חזרו אחר צנועה ומושלמת ויראת ה'. ולא חייבו חז"ל (קידושין מא.) רק לראות אם היא מקובלת עליו בחיצוניותה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו. ולכן הצליחו בניהם יותר בזווגם, וקיימו השלך על ה' יהבך, שה' יזמין להם מה שכבר נגזר בתחלת ביאתם לעולם בת פלוני לפלוני.

ומעתה כיון שעיקר התועלת מהזיווג היא מה שאין הם שוים בטבעם ובמזגם, אם היה ה' אומר לאדם הראשון שבורא לו אשה שתהיה בטבעה בכל דבר כנגדו, מה שהוא אוהב היא שונאת, הוא רגוע והיא קפדנית, הוא ממעט הדיבור והיא מרבה, או לא היה מרוצה לזה, לדור כל ימיו עם אשה שהיא כנגדו, אבל ה' הבין דרכו, כי זהו סיבת ההצלחה בנישואי האדם, להיות שונים טבעם ולהתאחד יחד באהבה ואחווה ושלוש וריעות.

ולכן אמרו איש ואשה זכו שכינה ביניהם, שיש באיש אות יו"ד ובאשה אות ה', כי אמרו חז"ל (מנחות כט:) עולם הזה נברא בה"א ועולם הבא נברא ביו"ד, ואם כן האות ה' והאות יו"ד הם שתי עולמות שונות, וכן היא האיש עם האשה. ואם לוקחין מהם השתי עולמות האות יו"ד והאות ה', אז הם נעשים שווים אש ואש, ואש אוכלתן.

וזהו שאמר יעקב על זיווגו, אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, הזיווג שלי שאמר ה' אעשה לו עזר כנגדי, מאיזה נקודה היא העזר, ואמר עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, השמים והארץ הם רחוקים זה מזה בטבעם, הארץ גשמי והשמים רוחני, אבל הם מתאחדים יחד בעבודת האדם, להעלות הדברים הגשמיים בארץ להיות מקושר בעליונים. ועל דרך זה היא הזיווג של האדם, אעשה לו עזר כנגדו, הכנגדו יהיה לו לעזר. ורק ה' שמכיר טבעם וחומרם הוא יוכל לזווג בני אדם, שמכריזין ארבעים יום קודם יצירת הולד, להיות מתאימים זה לזה, ענבי הגפן בענבי גפן דבר נאה ומתקבל.

כן יזכנו ה' לרוות מהם רב נחת דקדושה, שהזיווג יעלה יפה לתפארת אבותינו, ונוכה לברכתן של ישראל כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך בביאת בן דוד. ■